

A fülfetisizmus kórlélektanáról

Tisztelt Szerkesztő!

A szexuális zavarok klinikuma iránt az utóbbi években intenzív érdeklődés mutatkozik [1], ezért érdemesnek gondolom, hogy a parafília egyik ritka formájára felhívjam a figyelmet. Ez a fülfetisizmus, amelyen azt a perverziót, szexuális aberrációt értjük, amelynek során valaki – gyakorlatilag mindig férfi – úgy jut szexuális izgalomba, az kelt benne erotikus készenletet, hogy mások fülét simogatja, nyalogatja, csókolgatja, abba belelehel. Extrém ritka esetekben kísérlet történhet a pénisz fülbe erőltetésére, amely az anatómiai viszonyok miatt szinte kivitelezhetetlen, illetve a fülbe történő ejakulációra, amely utóbbi viszont komoly fertőzésveszéllyel jár.

A különös, bizzar jelenség – amelynek lényege, hogy egy nem genitális szerv kelt szexuális izgalmat az egyénben, s amely tehát a leggyakrabban a fül simogatását, nyalogatását jelenti – már a 19. század pszichiátriai leírásaiban is megjelent.

A pszichopatológiai szakirodalom két elnevezést is használt/használ a jelenség leírására. Egyrészt leírták a jelenséget a fetisizmus részjelenségeként, amely szerint tehát nemcsak valamely tárgy (például női fehérnemű, harisnya vagy bőrből készült ruházat) lehet fétis a perverz személy számára, hanem valamely nem genitális testrész is fétisként szerepelhet, a leggyakrabban ez a női láb, s már *Krafft-Ebing* [2] is említi a fület mint fétist a láb, az orr és a kéz mellett. *Freud* [3] 1928-as, rövid írásában – amelyet a fetisizmusnak szentelt – rámutat, hogy – bármennyire is különös, de – a fetisista tudattalan fantáziavilágban a fétis az anya fantáziált péniszének helyettesítőjeként jelenik meg, s a beteg a tünetképzés során a kasztrációs szorongást úgy hárítja el, hogy a fétis kialakításával tagadja

(ez itt az angol terminológiát követve a „disavowal” értelmében vett tagadást jelenti) a fantáziált kasztrációt, amely az anyát/nőt sújtotta. A rövid, de igen innovatív Freud-szöveg arra is rámutat, hogy a fétis megóvja a beteget a homoszexualitás kialakulásától, amely a kasztrációs szorongás elfojtása és nem megtagadása esetében fordítaná a személyt a homoerotikus irányba.

Bár – ahogy *Martin Kafka* [4] rámutat – a testrészfetisizmust, így a fülfetisizmust is a leggyakrabban a fetisizmus részeként írták le a pszichopatológiában, a jelenség nozológiai elhelyezésével kapcsolatosan megjelent egy alternatív megközelítés is. A német szexológus/neurológus *Albert Eulenberg* vezette be először a ’parcializmus’ terminust, amelyen hasonlóan valamely nem genitális testrész keltette erotikus izgalmat értett. A talán kevésbé ismert német klinikus elnevezését a Freud-tanítvány *Wilhelm Stekel* vette át és tette széles körben ismertté a pszichopatológiában [4]. *Stekel* is leírja, hogy a leggyakoribb nem genitális testrész, amely erotikus izgalmat kelt, a láb, azonban említi, hogy más testrészek, így a kéz, az orr, a fül is megjelenhetnek a parcializmus tárgyaként. A parcializmus leválasztását a fetisizmusról támogetták *Gebhard és mtsai* is 1965-ben, amikor 888, szexuális aberráció miatt bűncselekményt elkövető személy elemzése során úgy konkludáltak, hogy a fetisizmus túl széles kategória, és pontosabb és előre-mutatóbb, ha leválasztjuk a nem genitális testrészek iránti vonzalmat a tárgyak keltette erotikus izgalom jelenségvilágáról [5].

Scorolli és mtsai 2007-es internetes adatgyűjtése szerint – amelyet Yahoo-csoportok elemzésével végeztek – a fetisista személyek 30%-a esetében jelent meg valamely testrész fétisként [6]. A fetisizmus és a parcializmus elkülönítését vezette be a szexológiába a Mentális zavarok diagnosztikai és

statisztikai kézikönyve : a DSM-III, majd a DSM-IV is, amely kiadások leválasztják a fetisizmusról a nem genitális testrészek által keltett erotikus izgalom jelenségét, s azt parcializmusként tárgyalják [4]. Érdekes pszichopatológiai fejlemény, hogy néhány évtized után a DSM-5 ismét visszatér a fetisizmus hagyományos *Krafft-Ebing*-féle megközelítéséhez, nem tárgyalja már a parcializmust, hanem a nem genitális testrész keltette izgalmat mint parafiliát ismét a fetisizmus részeként említi.

A jelenség – a nozológiai besorolása körüli változások tanulmányozása mellett – sajátos bizzar jellegével is érdekes lehet a pszichiátriai tünettann különlegességei iránt érdeklődők számára.

Irodalom

- [1] Somorjai N. Review of medical perception of non-binary and transgender continuum. [A nem bináris nemi hovatartozás orvosi megítélésének szakirodalmi áttekintése.] *Orv Hetil.* 2025; 166: 210–218. [Hungarian]
- [2] Krafft-Ebing R. Sexual psychopathy with special regard to the aberrant sexual feeling. [Psychopathia sexualis. Különös tekintettel a rendellenes nemi érzésre.] *Kostyál Jenő* kiadása, Budapest, 1908. [Hungarian]
- [3] Freud S. Fetishism. *Int J Psychoanalysis* 1928; 9: 161–166.
- [4] Kafka MP. The DSM diagnostic criteria for fetishism. *Arch Sex Behav.* 2010; 39: 357–362.
- [5] Gebhard PH, Gagnon J, Pomeroy W, et al. Sex offenders: an analysis of types. Harper & Row, New York, NY, 1965.
- [6] Scorolli C, Ghirlanda S, Enquist M, et al. Relative prevalence of different fetishes. *Int J Impot Res.* 2007; 19: 432–437.

(Tényi Tamás dr.,
Pécs, Rét u. 2., 7623
e-mail: tenyi.tamas@pte.hu)